



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 404/2013-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 26. júna 2013 predbežne prerokoval sťažnosť M. Š., Španielsko, zastúpeného advokátom JUDr. A. S., D., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C/107/2010 a jeho rozsudkom z 13. decembra 2010, postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co/13/2011 a jeho rozsudkom z 31. marca 2011 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo/158/2011 a jeho uznesením z 27. februára 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. Š. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. júna 2013 doručená sťažnosť M. Š. (ďalej len „sťažovateľ“, v citáciách aj „navrhovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C/107/2010 a jeho rozsudkom z 13. decembra 2010, postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co/13/2011 a jeho rozsudkom z 31. marca 2011 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo/158/2011 a jeho uznesením z 27. februára 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že sa v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 5 C/107/2010 domáhal podľa § 485 ods. 1 a § 486 Občianskeho zákonníka určenia, že je podielovým spoluvlastníkom nehnuteľností v podiele 1/10 k celku zapísaných na LV... v kat. úz. K., a to z titulu dedenia po poručiteľovi, bratovi svojho nebohého otca.

Rozsudkom okresného súdu č. k. 5 C/107/2010-65 z 13. decembra 2010 bola žaloba sťažovateľa zamietnutá *„predovšetkým z dôvodu nesprávneho postavenia žalobného návrhu, kedy navrhovateľ žaloval určovacou žalobou, hoci podľa názoru okresného súd mal žalovať s poukazom na ust. § 485 ods. 1 žalobou na plnenie, teda žalobou na vydanie dedičstva“*.

V podanom odvolaní proti uvedenému prvostupňovému rozsudku sťažovateľ odmietol názor o *„nesprávnom postavení žalobného návrhu“*, odvolávajúc sa na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky (ďalej len „Najvyšší súd ČR“) sp. zn. 30 Cdo 59/2002 z 5. augusta 2002, v ktorom bol vyslovený názor, že *„ak je predmetom ochrany právo k nehnuteľnosti zapísané v katastri nehnuteľností, možno žalovať na určenie vlastníckeho práva, resp. spoluvlastníckeho práva k nehnuteľnosti tak, aby rozhodnutie súdu mohlo byť podkladom k vykonaniu zmeny zápisu v katastri nehnuteľností“*. Zároveň sťažovateľ poukázal aj na ďalšie rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, z ktorého podľa neho vyplýva rovnaký záver.

Krajský súd rozsudkom sp. zn. 10 Co/13/2011 z 31. marca 2011 potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 5 C/107/2010-65 z 13. decembra 2010 ako vecne správny bez toho, aby sa vysporiadal so sťažovateľom uvádzanou judikatúrou Najvyššieho súdu ČR. V súvislosti s tým sťažovateľ poukazuje na povinnosť všeobecného súdu riadne odôvodniť svoje rozhodnutie vyplývajúcu z § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), keďže *„nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je... porušením práva na spravodlivé súdne konanie“*, pričom potreba riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia vyplýva aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

Sťažovateľ tvrdí, že v danom prípade bol ním predložený argument podložený rozhodnutím Najvyššieho súdu ČR takým argumentom, ktorý bol pre rozhodnutie vo veci kľúčový. Krajský súd, ale následne ani najvyšší súd rozhodujúci o dovolaní sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 10 Co/13/2011 z 31. marca 2011 (najvyšší súd rozhodol o dovolaní sťažovateľa tak, že ho ako neprípustné uznesením sp. zn. 5 Cdo/158/2011 z 27. februára 2013 odmietol, pozn.) sa však s týmto argumentom nevysporiadali, čím podľa sťažovateľa došlo k porušeniu jeho v petite sťažnosti označených práv.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Základné právo sťažovateľa M. Š. na súdnu a inú právnu ochranu upravené v čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd rozhodnutím NS SR v konaní vedenom pod spis. zn. 5 Cdo/158/2011 zo dňa 27. 2. 2013, rozhodnutím Krajského súdu Žilina, spis. zn. 10 Co/13/2011 zo dňa 31. 3. 2011 a rozhodnutím Okresného súdu Dolný Kubín, spis. zn. 5 C/107/2010 zo dňa 13. 12. 2010 porušené bolo.

2. Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR spis. zn. 5 Cdo/158/2011 zo dňa 27. 2. 2013, rozhodnutie Krajského súdu Žilina, spis. zn. 10 Co/13/2011 zo dňa 31. 3. 2011 a rozhodnutie Okresného súdu Dolný Kubín, spis. zn. 5 C/107/2010 zo dňa 13. 12. 2010 zrušuje a vec vracia Okresnému súdu Dolný Kubín na ďalšie konanie.

3. Sťažovateľovi M. Š. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 331,13 € na účet JUDr. A. S... do 15 dní od právoplatnosti nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv a slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých ústavný súd nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je námietka sťažovateľa o porušení jeho základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C/107/2010 a jeho rozsudkom z 13. decembra 2010, postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co/13/2011 a jeho rozsudkom z 31. marca 2011 a postupom

najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo/158/2011 a jeho uznesením z 27. februára 2013.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C/107/2010 a jeho rozsudkom z 13. decembra 2010

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základného práva alebo slobody môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02).

Podľa § 201 OSP účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že sťažovateľ mal v systéme všeobecného súdnictva k dispozícii účinný opravný prostriedok na dosiahnutie nápravy porušenia svojich práv, ktoré mali byť rozsudkom okresného súdu sp. zn. 5 C/107/2010 a jeho rozsudkom z 13. decembra 2010 porušené.

Týmto účinným prostriedkom bolo odvolanie, ktoré sťažovateľ podľa údajov uvedených v jeho sťažnosti z 31. mája 2013 podal proti rozsudku prvostupňového súdu. Využitie tejto zákonnej možnosti účinnej ochrany základného práva sťažovateľa vylučuje prijatie sťažnosti ústavným súdom v časti smerujúcej proti označenému rozsudku okresného súdu, keďže ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc iba vtedy, ak navrhovateľ nemal inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu „Ak o závažných procesných pochybeniach, ktorými sa porušujú aj niektoré zo základných práv alebo slobôd, je oprávnený a povinný rozhodnúť všeobecný súd na základe riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov upravených v príslušnom procesnom poriadku, je právomoc ústavného súdu pred ich vyčerpaním vylúčená“ (IV. ÚS 10/02).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa v tejto časti pre nedostatok svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Co/13/2011 a jeho rozsudkom z 31. marca 2011

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú možno preto považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, IV. ÚS 115/07).

V zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v... čl. 46 tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú. V danom prípade zákonný rámec tvoria ustanovenia Občianskeho zákonníka v časti upravujúcej ochranu oprávneného dediča (§ 485 a nasl. Občianskeho zákonníka).

Podľa § 485 ods. 1 Občianskeho zákonníka ak sa po prejednaní dedičstva zistí, že oprávneným dedičom je niekto iný, je povinný ten, kto dedičstvo nadobudol, vydať oprávnenému dedičovi majetok, ktorý z dedičstva má, podľa zásad o bezdôvodnom obohatení tak, aby nemal majetkový prospech na ujmu právneho dediča.

Podľa § 485 ods. 2 Občianskeho zákonníka nepravý dedič má právo, aby mu oprávnený dedič nahradil náklady, ktoré na majetok z dedičstva vynaložil; takisto mu patria úžitky z dedičstva. Ak však vedel alebo mohol vedieť, že oprávneným dedičom je niekto iný, má právo len na náhradu nevyhnutných nákladov a je povinný oprávnenému dedičovi okrem dedičstva vydať i jeho úžitky.

Podľa § 486 Občianskeho zákonníka kto dobromyseľne niečo nadobudol od nepravého dediča, ktorému bolo dedičstvo potvrdené, je chránený tak, ako keby to bol nadobudol od oprávneného dediča.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu jeho označeného základného práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru tým, že krajský súd rozsudkom sp. zn. 10 Co/13/2011 z 31. marca 2011 potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 5 C/107/2010-65 z 13. decembra 2010 ako vecne správny bez toho, aby sa vysporiadal s jeho argumentáciou podopretou judikatúrou Najvyššieho súdu ČR. V tejto súvislosti poukazuje sťažovateľ na svoju žalobu, z ktorej podľa neho vyplýva, že *„právnym dôvodom žalobného návrhu je vydanie spoluvlastníckeho podielu 1/10 úč. z dedičstva (konkrétnych nehnuteľností) s odkazom na ust. § 485 Občianskeho zákonníka, ktorý je v žalobnom návrhu výslovne citovaný, avšak navrhovateľ žaloval tak, aby žalobný petit obsiahnutý vo výrokovvej časti rozsudku mohol byť zapísateľný do katastra nehnuteľností. V ustálenej praxi českých súdov je bežné, že v prípade žaloby oprávneného dediča podľa ust. § 485 Občianskeho zákonníka, ak sú predmetom konania nehnuteľnosti,*

žalobný petit znie na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, pričom naliehavý právny záujem na tomto určení sa nepreukazuje, keďže nejde o určovaciu žalobu v zmysle ust. § 80 písm. c) OSP.“.

Sťažovateľ predovšetkým namieta, že druhostupňový súd sa so závermi judikatúry súdov Českej republiky nevysporiadal a svoje rozhodnutie „*oprel iba o skutočnosť, že žaloba oprávneného dediča je špeciálnou úpravou, ktorá sa líši od všeobecnej ochrany vlastníctva najmä tým, že toto právo sa premlčuje*“. Vzhľadom na to nie je podľa neho z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu dostatočne zrejmé, prečo nepovažoval za dôvodnú jeho právnu argumentáciu uvedenú v odvolaní a jeho námietky za opodstatnené.

Poukazujúc na § 157 ods. 2 OSP sťažovateľ uvádza, že z tohto zákonného ustanovenia vyplýva, že povinnosť riadne odôvodniť súdne rozhodnutie „*znamená pre účastníka právo na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia a jeho porušením sa účastníkom odníma možnosť náležite skutkovo a aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu, voči ktorému chce využiť možnosť opravného prostriedku. Nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia je preto porušením práva na spravodlivé súdne konanie*.“.

Keďže krajský súd sa argumentom, ktorý sťažovateľ považuje za ťažiskový, nezaoberal, „*nedal jasnú a zreteľnú odpoveď na konkrétny právny problém týkajúci sa možnosti žalovať namiesto o vydanie dedičstva, o určenie vlastníckeho práva tak, aby bol rozsudok súdu listinou spôsobilou na zápis do katastra nehnuteľností*“. Postup, v ktorom došlo k takémuto pochybeniu, zakladá preto podľa sťažovateľa porušenie jeho v sťažnosti označených práv.

Ústavný súd sa preto zaoberal sťažovateľom namietaným porušením čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom krajského súdu, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku jeho nedostatočného odôvodnenia.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné

a neudržateľné (I. ÚS 17/01, I. ÚS 129/2013). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, IV. ÚS 37/2013).

Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách, jeho úlohou teda nie je teda komplexná kontrola súdnej činnosti ani zisťovanie akejkoľvek nezákonnosti alebo procesného pochybenia, ktoré by sa v namietanom konaní mohlo prípadne vyskytnúť. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené môže preskúmavať rozhodnutie všeobecného súdu iba v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00).

Citovaný čl. 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnym východiskom pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany garantovanej v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (IV. ÚS 115/07, I. ÚS 138/2013). Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, pričom však v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03). Podľa

ustálenej judikatúry ústavného súdu medzi základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 dohovoru nie je zásadná odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97), a preto ich namietané porušenie skúma spoločne (m. m. IV. ÚS 495/2011).

Ústavný súd stabilne zdôrazňuje, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 157 ods. 2 OSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca, prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považoval za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako právne vec posúdil. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Vychádzajúc z týchto úvah, ústavný súd sa zaoberal posúdením obsahu napadnutého rozsudku krajského súdu, ako aj postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

Krajský súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozsudku uviedol:

„Preskúmaním spisu i odvolací súd mal preukázané, že podanou žalobou sa navrhovateľ voči odporcom v 1/, 2/rade domáhal určenia, že je spoluvlastníkom žalovaných nehnuteľností v podiele 1/10-iny k celku. Okresný súd správne uviedol v odôvodnení svojho rozsudku, že ide o špeciálnu právnu úpravu (§ 485 Občianskeho zákonníka), ktorá sa líši od všeobecnej úpravy ochrany vlastníctva najmä tým, že právo na vydanie dedičstva, na rozdiel od vlastníckeho práva, sa premlčuje. Zákonná úprava nestotožňuje ochranu oprávneného dediča s ochranou vlastníka a tiež všeobecná úprava

ochrany vlastníctva (najmä podľa ustanovenia § 126 a nasl. OZ) oproti špeciálnej úprave ochrany oprávneného dediča v § 485 sa odlišuje v tom, že právo dediča na vydanie dedičstva sa premlčuje v 3-ročnej premlčacej dobe od právoplatnosti rozhodnutia, kdežto vlastnícke právo sa zásadne nepremľčuje. Navyše správne bola žaloba navrhovateľa voči odporcovi v 1/ rade zamietnutá aj pre nedostatok jeho pasívnej vecnej legitimácie. Odporca v 1/ rade tvrdil, že v čase začatia nebol vlastníkom žalovaných nehnuteľností a vlastníčkou je odporkyňa v 2/ rade. Preto len odporkyňa v 2/ rade môže byť v spore v zmysle § 486 OZ pasívne vecne legitimovaná ako účastníčka konania. Preto u nej okresný súd správne skúmal dobromyseľnosť pri nadobudnutí darovaných nehnuteľností odporcom v 1/ rade (dobromyseľnosť nadobudnutia), to je základný predpoklad úspešnosti nároku navrhovateľa na vydanie dedičstva od nepravého dediča. Vykonaným dokazovaním pred okresným súdom však bolo preukázané, že odporkyňa v 2/ rade nemala vedomosť o navrhovateľovi, ani o tom, že časť spornej nehnuteľnosti, ktorú získala od odporcu v 1/ rade darovacou zmluvou, mala v určitom podiele pripadnúť inému, než odporcovi v 1/ rade, v tomto prípade otcovi navrhovateľa, resp. samotnému navrhovateľovi. I keď vedomosť odporcu v 1/ rade o existencii navrhovateľa nemožno poprieť, je správna úvaha okresného súdu uvedená v odôvodnení o tom, že odporca v 1/ rade odporkyne v 2/ rade o existencii navrhovateľa neinformoval, a to aj z dôvodu jeho negatívneho postoja voči navrhovateľovi. Keďže nebolo preukázané, žeby odporkyňa v 2/ rade objektívne vedela aj pri zachovaní obvyklej starostlivosti v čase uzatvárania darovacej zmluvy, že sporné nehnuteľnosti mali v určitom podiele pripadnúť aj niekomu inému, než odporcovi v 1/ rade, správne žalobu zamietol aj voči odporkyni v 2/ rade. To, že nadobúdateľ dedičstva nie je dobromyseľný, musí byť bezpečne preukázané, lebo len vtedy má oprávnený opomenutý dedič voči nepravému dedičovi právo na vydanie majetku z dedičstva podľa zásad o bezdôvodnom obohatení.“

Aj keď sa krajský súd v zhrnutí obsahu odvolania sťažovateľa zmienil o tom, že sťažovateľ sa odvoláva na prax českých súdov, kde v prípade oprávneného dediča podľa § 485 Občianskeho zákonníka za predpokladu, že sú predmetom konania nehnuteľnosti, žalobný petit znie na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, pričom naliehavý právny záujem sa nepreukazuje, krajský súd v odôvodnení svojho potvrdzujúceho rozsudku na túto

námietku vôbec nereagoval, teda nedal odpoveď na sťažovateľom predloženú (z jeho pohľadu ťažiskovú) argumentáciu, podloženú konkrétnymi rozhodnutiami súdov Českej republiky. Keďže sťažovateľ použil tento argument v odvolaní a krajský súd je viazaný odvolacími dôvodmi, mal sa ním podľa názoru ústavného súdu nepochybne zaoberať a zaujať k nemu stanovisko, a to napriek skutočnosti, že judikáty všeobecných súdov Českej republiky nepatria medzi pramene práva Slovenskej republiky, ktorými by mali byť všeobecné súdy pri svojej rozhodovacej činnosti viazané.

V nadväznosti na uvedené možno konštatovať, že odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu, pokiaľ ide o namietané pochybenie, nespĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 1 OSP).

V okolnostiach danej veci však nemožno opomenúť skutočnosť, že potvrdenie prvostupňového rozsudku napadnutým rozsudkom krajského súdu, pokiaľ ide o zamietnutie žaloby vo vzťahu k žalovanému v 1. rade, bolo založené na dvoch samostatných dôvodoch, teda nielen na nesprávnej formulácii žalobného petitu, ale takisto aj na tom, že žalovaný v 1. rade nemôže byť v spore pasívne legitimovaný, pretože už v čase začatia konania nebol zapísaný ako vlastníak sporných nehnuteľností, a takýto stav existoval aj v čase vyhlásenia rozsudku. Je potrebné zdôrazniť, že sťažovateľ tento dôvod zamietnutia žaloby v sťažnosti nespochybňuje. Vzhľadom na to stotožnenie sa ústavného súdu s tvrdením sťažovateľa o nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu v súvislosti s prvým dôvodom, ktorý viedol k zamietnutiu žaloby, stráca na relevantnosti, pretože v okolnostiach prípadu existoval ďalší samostatný dôvod na zamietnutie žaloby vo vzťahu k žalovanému v 1. rade, a to nedostatok jeho pasívnej vecnej legitimácie.

Ústavný súd dodáva, že inak dôvody napadnutého rozsudku krajského súdu ako celok sú zrozumiteľné a dostatočne logické, vychádzajúce zo skutkových okolností prípadu a relevantných právnych noriem. Toto rozhodnutie nevykazuje zjavné znaky svojvôle, nevyhodnocuje nové dôkazy a právne závery, konštatuje dostatočne zistený skutkový stav, k čomu okresný súd dospel na základe vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré ústavný súd nie je oprávnený ani povinný nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98,

IV. ÚS 110/03). Ústavný súd ešte pripomína, že nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva.

Majúc na zreteli aj zásadu procesnej ekonómie, sa za týchto okolností ústavnému súdu javí ako prehnane formalistické prijatie sťažnosti na ďalšie konanie vo veci samej a prípadne následne v meritórnom rozhodnutí vyslovenie porušenia práv sťažovateľa [čo by muselo viesť aj k obligatórnej kasácii napadnutého rozsudku (čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy)], keďže aj potenciálne doplnenie odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu k argumentácii sťažovateľa vo vzťahu k judikatúre súdov Českej republiky (po vrátení veci na ďalšie konanie) a stotožnenie sa s ňou by viedlo iba k zbytočnému predlžovaniu sporu, avšak nebolo by spôsobilé privodiť pre sťažovateľa priaznivejšie rozhodnutie a na konečnom výsledku sporu by nemohlo nič zmeniť.

Vychádzajúc z týchto úvah, ústavný súd dospel k názoru, že uvedené skutočnosti odôvodňujú záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v tejto časti, a preto ju z tohto dôvodu pri jej predbežnom prerokovaní odmietol.

3. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo/158/2011 a jeho uznesením z 27. februára 2013

Podstata jedinej námietky sťažovateľa, ktorou odôvodňuje sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, je založená na tvrdení o nedostatočnom vysporiadaní sa s jeho argumentmi, keďže *„nedal jasnú a zreteľnú odpoveď na konkrétny právny problém týkajúci sa možnosti žalovať namiesto o vydanie dedičstva o určenie vlastníckeho práva tak, aby bol rozsudok súdu listinou spôsobilou na zápis do katastra nehnuteľností...“*.

Sťažovateľ preto nesúhlasí s postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo/158/2011 a s jeho uznesením z 27. februára 2013, ktorým odmietol jeho dovolanie proti napadnutému rozsudku krajského súdu ako neprípustné bez toho, aby

odstránil pochybenia, ktorých sa predtým dopustili krajský súd, ako aj súd prvého stupňa v jeho právnej veci.

Ústavný súd musel v nadväznosti na to v rámci predbežného prerokovania sťažnosti posúdiť, či postupom najvyššieho súdu a jeho uznesením z 27. februára 2013 mohlo v danom prípade dôjsť k takému závažnému pochybeniu zo strany najvyššieho súdu, ktoré by signalizovalo možnosť vysloviť po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie porušenie sťažovateľom označených práv.

Najvyšší súd v uznesení z 25. októbra 2012 k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu a nevysporiadania sa s jeho podstatnými argumentmi v podstatnom uviedol:

«Podľa § 157 ods. 2 O. s. p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetli, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP. Judikatúra tohto súdu teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A5 s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede

na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Podľa § 219 ods. 2 O. s. p., ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Ustanovením § 219 ods. 2 O. s. p. je odvolaciemu súdu daná možnosť vypracovania tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia. Možnosť vypracovania takéhoto odôvodnenia je podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožní s dôvodmi rozhodnutia súdu prvého stupňa, a to po skutkovej, ako aj právnej stránke; ak sa odvolací súd čo i len čiastočne nestotožní s týmito závermi, neprichádza do úvahy vypracovanie skráteného odôvodnenia. Môže síce doplniť dôvody uvedené v rozhodnutí súdu prvého stupňa, toto doplnenie však nemôže byť v rozpore so závermi súdu prvého stupňa, môže ho iba dopĺňať v tom zmysle, že ďalšie závery odvolacieho súdu iba podporia odôvodnenie súdu prvého stupňa. Odvolací súd prirodzene musí odpovedať na podstatné a právne významné dôvody odvolania a nemôže sa obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia doplniť ďalšie dôvody. Inak sa dostane mimo limitov práva na spravodlivý proces, ktoré je chránené nielen čl. 46 ods. 1 ústavy, ale aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, že rozhodnutia súdov nižších stupňov zodpovedajú vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Súd prvého stupňa v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol rozhodujúci skutkový stav, primeraným spôsobom opísal priebeh konania, stanoviská procesných strán k prejednáwanej veci, výsledky vykonaného dokazovania a citoval právne predpisy, ktoré aplikoval na prejednávaný prípad a z ktorých vyvodil svoje právne závery. Prijaté právne závery primerane vysvetlil. Súd prvého stupňa uviedol, že návrh zamietol z dôvodu, že žalovaný 1/ nie je v spore pasívne legitimovaný, pretože v čase rozhodovania súdu nebol vlastníkom nehnuteľnosti, ku ktorej vlastníctva sa žalobca domáhal. Ďalej mal za to, že žalovaná 2/ bola dobromyseľná pri nadobúdaní predmetných nehnuteľností, a preto nebola povinná ich vydať. S odôvodnením rozsudku súdu prvého stupňa sa stotožnil aj odvolací súd. Ich rozhodnutia nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené,

resp. ústavne nekonformné, pretože súdy sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlili od znenia príslušných ustanovení a nepopreli ich účel a význam.

Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že skutkové a právne závery súdu prvého stupňa nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a preto aj odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok s poukazom na ustanovenia § 219 ods. 2 O. s. p. splňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O. s. p.). Za porušenie základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv odporcu. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

Žalobca ďalej namietal, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci [§ 241 ods. 2 písm. d) O. s. p.].

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantným dovolacím dôvodom, samo o sebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vade konania v zmysle § 237 O. s. p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). I keby teda tvrdenia žalobcu boli opodstatnené (dovolací súd ich z uvedeného aspektu neposudzoval), nezakladali by ale prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O. s. p. V dôsledku toho by posúdenie, či odvolací súd (ne)použil správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretoval alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodil (ne)správne právne závery, prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesne prípustné (o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo).»

Ústavný súd predovšetkým poznamenáva, že na posúdenie prípustnosti dovolania je zásadne príslušný dovolací súd (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011).

Podľa citovaného uznesenia z 27. februára 2013 námietky uplatnené sťažovateľom v dovolaní nezakladali prípustnosť dovolania, ktorú nemožno vyvodiť z § 238 OSP a iné vady konania podľa § 237 OSP neboli dovolacím súdom taktiež zistené. Najvyšší súd preto, postupujúc podľa § 218 ods. 1 písm. c) v spojení s § 243b ods. 5 OSP, dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok neprípustný, odmietol. Riadiac sa právnou úpravou dovolacieho konania, sa preto napadnutým rozsudkom odvolacieho súdu nezaoberal z hľadiska jeho vecnej správnosti.

Najvyšší súd sa podľa názoru ústavného súdu dostatočným spôsobom vysporiadal so všetkými námietkami sťažovateľa v rozsahu potrebnom na rozhodnutie o prípustnosti dovolania (bez toho, aby posudzoval správnosť skutkových alebo právnych záverov krajského súdu). Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je zjavne neodôvodnené ani arbitrárne, práve naopak, obsahuje dostatok presvedčivých dôvodov na svoj výrok.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa nestotožňuje s právnym názorom najvyššieho súdu, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným. V konečnom dôsledku ústavný súd nie je ani opravným súdom voči rozhodnutiam najvyššieho súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov zo strany všeobecných súdov, mohol by nahradiť napadnutý názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. Podľa názoru ústavného súdu však rozhodnutie najvyššieho súdu takéto nedostatky nevykazuje.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyhodnotil argumentáciu sťažovateľa odôvodňujúcu porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru ako nedostatočnú na to, aby na jej základe bolo možné v prípade prijatia sťažnosti na ďalšie konanie zistiť a preskúmať spojitosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením označených práv. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nemôže byť v takej

príčinnej súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj preto, že toto porušenie sa nedá vyvodiť iba z určitého výkladu a aplikácie platných procesných noriem upravujúcich postup občianskoprávných súdov v opravných konaniach (podobne aj I. ÚS 66/98, II. ÚS 811/00, IV. ÚS 412/2010, I. ÚS 275/2012).

Ústavný súd preto sťažnosť v tejto časti pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa aj ďalšími návrhmi sťažovateľa (zrušením napadnutých rozhodnutí) uplatnenými v sťažnosti.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. júna 2013